

Eduskunta Sivistysvaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö: HE 148/2021 vp

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer pitää tärkeänä sitä, että lakiehdotuksen tavoitteena on vahvistaa lasten tasavertaista oikeutta kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeen. Lakiehdotuksessa todetaan, että varhaiskasvatuksen paikallisesti vaihtelevat käytännöt aiheuttavat sen, että lasten oikeus tukeen ei toteudu tasavertaisesti. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuen toteutumista hankaloittavat tai estävät resurssipula, henkilöstön vaihtuvuus ja puutteet varhaiskasvatuksen toimintakäytännöissä.

Lakiesityksessä mainitut selvitykset osoittavat myös selvästi, että tuen toteutuminen vaihtelee niin kunnittain kuin myös sen perusteella onko vastuussa julkinen vai yksityinen palveluntuottaja. Nykyinen käytäntö, jossa vaativampaa tukea tarvitseva lapsi siirretään usein pois yksityisen palveluntuottajan päiväkodista ja tutusta lapsiryhmästä kunnalliseen päiväkotiin, on lapsen ja hänen perheensä kannalta usein kohtuuton. Lapsen edun punninnan tulisi olla tärkein kriteeri lapsen varhaiskasvatuspaikan määräytymisessä.

Lapsen tarvitsema tuki toteutuu parhaiten yleisessä, laadultaan hyvässä varhaiskasvatuksen pedagogisessa toimintaympäristössä, jossa on tarjolla kattavasti myös erityispedagogisia menetelmiä. Yksityisten varhaiskasvatuksen palveluntuottajien osalta kuntien käytännöt vaihtelevat. Pääsääntöisesti tuen tarpeessa olevat lapset sijoitetaan suoraan tai vaihtoehtoisesti siirretään myöhemmin kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Jotkut kunnat ovat myös tarjonneet yksityisille palveluntuottajille maksutta varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja ja tässä yhteydessä olisi mielestämme tarkasteltava sitä, täyttääkö tämä menettely joitain kiellettyjen yritystukien muotoja. Yksityinen palvelutarjoaja huolehtii myös selvästi harvemmin itse erityisen tuen järjestämisestä lapselle.

Tuen tasavertaisen toteutumisen kannalta eroja syntyy myös sen vuoksi, että jokainen kunta itse lopulta ratkaisee, kuinka se järjestää lapsen tarvitseman tuen, ja miten

yleiskatteellinen valtionosuus kohdennetaan. SuPerin näkemyksen mukaan kuntien suuri harkintavalta tuen toteuttamistavoissa ja lainsäädäntöön sekä lakia alempiasteiseen sääntelyyn jäävä tulkinnanvaraisuus johtavatt siihen, että lain hyvät tavoitteet eivät tule toteutumaan suunnitellulla tavalla. Pelkästään käsitteistön tulkintaerot eri toimijoiden kesken estävät lain tavoitteiden toteutumisen. Näitä pitäisi välttää selvemmillä kirjauksilla ja määrittelyillä lainsäädännön esitöissä tai ministeriön antamassa muussa ohjeistuksessa.

Varhaiskasvatuslaissa on nyt myös liian monta kohtaa, jotka mahdollistavat tarkoituksenmukaisen ja tosiasiallisen tuen tarpeiden toteutumisesta poikkeamisen.

Tarkoituksenmukaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä jokaisen lapsen yksilöllisiä tuen tarpeita sekä tuen tarpeisiin vastaamista niin, että siitä on tosiasiallista hyötyä juuri tälle kyseiselle lapselle, joka tukea tarvitsee. Nykyisellään tämä ei toteudu riittävästi ja lapsille myönnetään tällä hetkellä sellaistaikin tukea varhaiskasvatukseen, josta ei ole tarkoituksenmukaista ja konkreettista hyötyä lapsen tuen tarpeisiin nähden.

Lasten tuen tarpeet vaihtelevat yksiköllisesti ja niissä on suuriakin eroja ja vaihtelevuuksia keskenään. Tästä syystä lakiin tulee saada selkeämmin säädettyä, että tuen tarpeiselle lapselle tuen järjestäminen tulee olla tarkoituksenmukaista. Jos esimerkiksi lapsen tuen tarpeet edellyttävät hänelle päivittäistä avustajaresurssia tai pienempää ryhmää, ja tästä on esimerkiksi lapselle erikoissairaanhoidosta lausunto tätä puoltamaan, niin silloin ei ole tarkoituksenmukaista ja tosiasiallista tuen tarpeisiin vastaamista, jos näiden sijaan lapselle myönnetään varhaiskasvatukseen tueksi pelkästään kuvatukien käyttöä arjen toimintoihin.

Mikäli lapsen tuen tarpeisiin ei vastata tarkoituksenmukaisesti, tällä on negatiivisia vaikutuksia niin tuen tarpeisen lapsen hyvinvointiin kuin tämän perheen sekä koko kyseiseen lapsiryhmään, jossa tuen tarpeinen lapsi on. Varhaiskasvatuksen laadukas tuen toteuttaminen edellyttää, että laki ohjaa tuen järjestämistä nykyistä selkeämmin. Ehdotetulla sääntelyllä pyritään luomaan nykyistä vahvempi jatkumo esi- ja perusopetukseen. Tavoitteena on, että lapsen varhaiskasvatuksessa aloitetut tukitoimenpiteet siirtyisivät tarpeen mukaisesti esi- ja perusopetukseen huomioiden koulutusmuotojen erityispiirteet.

SuPer pitää lakiehdotuksen tärkeänä tavoitteena sitä, että lapselle annettavasta tuesta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin, mikä osaltaan edistäisi tuen saamista oikea-aikaisesti ja lasten yksilölliset tarpeet huomioiden. Oikea-aikaisella tuella voidaan paitsi edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia, myös ehkäistä lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä lasten syrjäytymistä. Oikea-aikaisuudella on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia ja sillä pystytään vaikuttamaan lapsen turvallisen kasvun ja kehittymisen lisäksi myös yhteiskunnalle aiheutuviin myöhempisiin kustannuksiin.

SuPerin näkemyksen mukaan kunnissa lapsen tarvitseman tuen järjestäminen voitaisiin taata esimerkiksi lisäämällä varhaiskasvatuksen henkilökuntaa. Palkattavan henkilökunnan voimin kuntien olisi mahdollista esimerkiksi pienentää varhaiskasvatuksen ryhmiä tai tarjota nykyistä yksilökohtaisempaa tukea. Ehdotetussa muutosesityksessä henkilöstömitoituksia koskevaa ohjeistusta ei esitetä muutettavaksi, mutta SuPerin näkemyksen mukaan juuri sillä olisi ratkaistavissa niin lasten erityisen tuen tarpeiden

vahvistaminen kuin myös monet muut varhaiskasvatuksessa nyt olevat epäkohdat. Varhaiskasvatuslakiin on kirjattu, että mitoituksia seurataan päiväkotikohtaisesti. Niin vammaisten, muiden tuen tarpeisten lasten sekä ihan jokaisen lapsen kannalta olisi tärkeää, että lakiin nimenomaan kirjattaisiin nämä ryhmäkohtaisiksi. Henkilöstömitoituksia koskevia valtioneuvoston asetuksen suhdelukuja olisi laskettava nykyisestäään, oli ryhmässä tuen tarpeisia lapsia sillä hetkellä tai ei.

Lapsi hyötyy eniten saamastaan tuesta mitä varhaisemmassa iässä ja kehitysvaiheessa suunnitelmallinen ja tavoitteellinen tuki aloitetaan. Alle kolmevuotiaita koskeva tuen toteuttaminen on usein vähäisintä. Tuen uudistuksella voikin olla positiivisia heijastusvaikutuksia myös siihen, että pienempien varhaiskasvatusikäisten lasten tuen tarpeiden tunnistamiseen ja toteuttamiseen kiinnitetään entistä paremmin ja aikaisemmin huomiota. Tavoitteena on tuen tarpeiden vaikeutumisen ennaltaehkäisy.

Lapsen oikeus tukeen sekä laadukkaaseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen nousee haasteeksi erityisesti silloin, kun lapsen tarvitsema tuki on vaativaa. Ehdotuksen tavoitteena on parantaa niiden lasten oikeudellista asemaa ja oikeutta saada tukea, joiden tuen tarve on vahvaa. Erityisesti vammaisten ja kehitysvammaisten lasten asemaa on tarkoitus parantaa. Perusopetuslain 30 §:n 1 momentin mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Tärkeässä roolissa on huolehtia riittävästä resursseista henkilökohtaisten avustajien sekä ryhmäavustajien palkkaamisessa. Esiopetuksessa olevan lapsen oikeus on saada maksutta muun muassa opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Helsingissä 11.11.2021

Silja Paavola
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämisjohtaja

Lisätietoja lausunnosta antaa asiantuntija Heidi Kuusisto, heidi.kuusisto@superliitto.fi

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER RY

SuPerissa on yli 80 000 jäsentä, jotka työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kasvatusalalla julkisella ja yksityisellä sektorilla.